

Datum
2021-07-27
Vår referens
Mats Glans
Sekreterare
mats.glans@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Remiss från Socialdepartementet - Hårdare regler för nya nikotinprodukter (SOU 2021:22) STK-2021-681

Sammanfattning

Utredningen föreslår bland annat ett förbud mot smaksättning av e-vätskor, att det inte ska införas tillståndsplikt vid handel med elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare och att en ny lag om tobaksfria nikotinprodukter införs, där regleringen väsentligen motsvarar vad som gäller för andra produkter på tobaksområdet.

Förslaget är att i huvudsak tillstyrka utredningens förslag, med förbehållet att det ska krävas tillstånd för handel med såväl elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som tobaksfria nikotinprodukter, i likhet med vad som gäller för handel med övriga tobaksprodukter.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen godkänner förslag till yttrande och skickar det till Socialdepartementet.

Beslutsunderlag

- Remiss från Socialdepartementet - Hårdare regler för nya nikotinprodukter, SOU 2021:22
- Hårdare regler för nya nikotinprodukter
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 210809 Remiss från Socialdepartementet - Hårdare regler för nya nikotinprodukter (SOU 2021:22)
- Förslag till yttrande
- Remissvar från arbetsmarknads- och socialnämnden
- Arbetsmarknads- och socialnämnden beslut 210617 § 203 med Särskilt yttrande (SD) och Reservation (M+C)

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2021-08-09

Kommunstyrelsen 2021-08-18

Beslutet skickas till

Socialdepartementet.

Arbetsmarknads- och socialnämnden.

Ärendet

Malmö stad har av Socialdepartementet fått möjlighet att lämna synpunkter på betänkandet Hårdare regler för nya nikotinprodukter (SOU 2021:22) från Utredningen om översyn av vissa frågor på tobaksområdet. Arbetsmarknads- och socialnämnden har getts möjlighet att yttra sig över betänkandet.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 6 februari 2020 att ge en särskild utredare i uppdrag att bland annat analysera de svenska reglerna om marknadsföring och sponsring av tobak, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, analysera och ta ställning till om regelverket kring elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare bör skärpas, analysera och ta ställning till hur tobaksfria nikotinprodukter bör regleras, analysera behovet av en reglering av tobaks- och nikotinfria produkter som används på ett likartat sätt som tobaksvaror och, om det bedömdes lämpligt, lämna förslag på en sådan reglering. I uppdraget ingick att föreslå nödvändiga författningsändringar. Det ingick även i uppdraget att analysera hur den svenska regleringen om marknadsföring och sponsring av tobaksvaror, e-cigaretter och påfyllningsbehållare förhåller sig till relevanta EU-regler. I och med överlämnandet av utredningen SOU 2021:22 Hårdare regler för nya nikotinprodukter, är uppdraget avslutat.

På senare tid har det skett en snabb utveckling av produkter med nikotin för konsumtion. På läkemedelsområdet har det sedan tidigare funnits portionsförpackat nikotin för användning i munnen, så kallat munhålepulver. Dessa produkter omfattas av krav bland annat i läkemedelslagen (2015:315). Numera säljs en liknande produkt utanför läkemedelsområdet, under flera olika benämningar och varumärken. Produkten marknadsförs inte som läkemedel, utan som ett tobaksfritt alternativ till snus. I och med att denna produkt inte innehåller tobak, omfattas den inte heller av reglerna om tobak och liknande produkter. De tobaksfria nikotinprodukterna omfattas endast av allmänna regler om produktsäkerhet, kemikalier och marknadsföring. Det är regler som gäller vid försäljning av en mängd olika konsumentprodukter. Reglerna innehåller till exempel inga krav på åldersgräns vid försäljning och tillåter en omfattande marknadsföring av produkterna. Den nuvarande ordningen gör det således möjligt att utveckla nya produkter som har samma belönande och beroendeframkallande egenskaper som tobak, men som endast omfattas av vissa generella regler som gäller för konsumentprodukter i stort.

Utredningen i korthet

Det har förmodligen aldrig tidigare funnits ett så stort utbud av olika produkter med nikotin för konsumtion. Utredningen anser mot denna bakgrund att den svenska strategin på tobaksområdet bör ha som övergripande mål att begränsa all användning av nikotin. Barn och unga, som är särskilt känsliga för nikotinets belönande och beroendeframkallande egenskaper, förtjänar ett särskilt skydd. I denna åldersgrupp bör målet vara att förhindra alla former av nikotinanvändning.

Möjligheterna att smaksätta produkter bidrar till att göra dem attraktiva för barn, unga och personer som inte tidigare använt nikotin. Det är mot denna bakgrund som utredningen föreslår att det ska införas ett förbud mot vätskor som är avsedda att konsumeras genom elektroniska cigaretter om de innehåller smaktillsatser som leder till en tydligt märkbar doft eller smak av annat

än tobak. Förbudet omfattar inte enbart vätskor som innehåller nikotin, utan även andra vätskor som är avsedda att konsumeras genom elektroniska cigaretter. Förbudet föreslås införas i lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter (härefter LTLP). Kommunerna ska ha ansvar för att dessa regler följs på fysiska försäljningsställen, medan det är Folkhälsomyndigheterna som har ett sådant ansvar på andra ställen. Utredningen föreslår också att det införs regler om särskild måttfullhet vid marknadsföring av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare på fysiska försäljningsställen. Utredningen har bedömt att det inte finns tillräckligt starka skäl för att införa en tillståndsplikt vid handel med elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

I betänkandet föreslås även en ny lag och förordning om tobaksfria nikotinprodukter. Den nya lagen om tobaksfria nikotinprodukter ska omfatta tobaksfria nikotinprodukter som innehåller nikotin för konsumtion. Lagen ska inte omfatta produkter som enligt annan lagstiftning är klassificerade som läkemedel, medicintekniska produkter, narkotika eller hälsofarliga varor. Den ska inte heller omfatta produkter som regleras genom LTLP, såsom till exempel elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Lagen ska innehålla de övergripande krav som ska ställas på de tobaksfria nikotinprodukterna och lagen har utformats för att även kunna omfatta produkter med nikotin som ännu inte har utvecklats. För att uppnå en ändamålsenlig kontroll av de tobaksfria nikotinprodukterna behövs också ett anmälningsskrav. Tillverkare och importörer av tobaksfria nikotinprodukter föreslås därför bli tvungna att göra en anmälan till Folkhälsomyndigheten om alla sådana produkter som de avser att tillhandahålla konsumenter. Försäljningen av tobaksfria nikotinprodukter ska också anmälas till kommunen av den näringsidkare som har säte eller fast driftställe i Sverige.

Den nya lagen och förordningen om tobaksfria nikotinprodukter föreslås träda i kraft den 1 juli 2022. Tobaksfria nikotinprodukter som har tillverkats eller övergått till fri omsättning före ikraftträdandet, och som inte uppfyller produktkraven enligt den nya lagen, ska få fortsätta att tillhandahållas konsumenter på marknaden efter ikraftträdandet om de inte utgör en allvarlig risk för människors hälsa, dock längst till och med den 1 januari 2023. För tobaksfria nikotinprodukter som har tillhandahållits konsumenter på marknaden före ikraftträdandet ska en produktanmälan göras senast den 1 juli 2023. Förslagen om ändringar i LTLP föreslås träda i kraft den 1 juli 2022. Vätskor som är avsedda att konsumeras genom elektroniska cigaretter och som har tillverkats eller övergått till fri omsättning före ikraftträdandet, ska få fortsätta att tillhandahållas konsumenter på den svenska marknaden trots att de innehåller smaktillsatser som leder till en tydligt märkbar doft eller smak av annat än tobak, dock längst till och med den 1 januari 2023. Övriga förslag till ändringar i lagar och förordningar ska träda i kraft den 1 juli 2022.

Nedan redogörs för ett urval av utredningens förslag som berör kommunens verksamheter. Numreringen och rubriceringen motsvarar den som används i utredningen.

7 Riskerna med att använda e-cigaretter och frågan om tillståndsplikt vid handel

7.5 Bedömning av att det saknas skäl för tillståndsplikt

Utredningen gör bedömningen att det är tillräckligt med en anmälningsskrav för handel med elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, eftersom marknaden är förhållandevis liten och behovet av en ökad kontroll är oklart. Utredningen jämför med hur situationen var när tillståndsplikten infördes för detalj- och partihandel med tobaksvaror (2019), då problemet med illegal handel av tobaksvaror var en avgörande faktor. Regeringen ansåg då att det var ändamålsenligt att införa en reglering som innefattade en möjlighet att i tillståndshandläggningen pröva näringsidkarens lämplighet och vandel samt en möjlighet att återkalla tillståndet vid misskötsamhet (prop. 2017/18:156). Genom tillståndsprövningen blev det möjligt att neka personer till-

stånd, som tidigare exempelvis gjort sig skyldiga till brottslig verksamhet. I och med tillståndsplikten, med åtföljande sanktionsmöjligheter, kan de illegala och oseriösa inslagen i detaljhandeln begränsas. De främsta nackdelarna med tillståndsplikten som lyftes fram var den ökade administrationen och de ökade kostnaderna som en sådan skulle innebära för tillsynsmyndigheterna, i vart fall i ett initialt skede. En annan nackdel som nämndes var att det finns en risk för att tillsynsmyndigheterna får mindre tid för faktisk tillsyn. Även om det har framkommit vissa skäl för att införa ett krav på försäljningstillstånd så saknas det säkra uppgifter om i vilken utsträckning det förekommer illegal försäljning. I dagsläget saknas det därför tillräckliga skäl för att införa en tillståndsplikt.

8 En ny lag om tobaksfria nikotinprodukter

Det tobaksfria snuset är en av de produkter som är mest vanligt förekommande bland de tobaksfria nikotinprodukterna. Det finns en stor variation av tobaksfritt snus på marknaden. Det tobaksfria snuset består av något material, vanligen växtfibrer, på vilket nikotin och olika smaker har tillförts. I och med att produkten är fri från tobak är utrymmet för tillverkarna att styra produktens smak betydligt större jämfört med vanligt snus. Det innebär att produkterna kan utvecklas och marknadsföras mot målgrupper som inte attraheras av de egenskaper som finns hos traditionella tobaksprodukter. Nikotinkoncentrationen hos tobaksfritt snus varierar kraftigt, från cirka 3 mg/g till 50 mg/g. Som jämförelse kan nämnas att några vanliga snussorter som innehåller tobak har en nikotinkoncentration på omkring 8 mg/g. En av de starkaste nikotinkoncentrationerna hos produkter som består av tobak ligger på omkring 45 mg/g, dvs. något under koncentrationen hos det starkaste tobaksfria snuset. Utredningen konstaterar att även om det inte är helt enkelt att få en tydlig bild av hur många dosor tobaksfritt snus som säljs i Sverige per år, så är det tydligt att det är fråga om en förhållandevis stor, och ökande, marknad. Den framtida utvecklingen av andra tobaksfria produkter än tobaksfritt snus, menar utredningen är svårare att förutse, men anför att det redan idag finns läkemedelsföretag som går från att tillverka nikotinkläkemedel till att utveckla tobaksfria nikotinprodukter, utanför läkemedelsområdet. Bland nikotinkläkemedlen finns inhalatorer, munspray, tuggummin och olika former av tabletter. Utredningen menar att det inte är osannolikt att sådana produkter kan dyka upp även utanför läkemedelsområdet. Sammantaget är det troligt att försäljningen av tobaksfritt snus kommer att fortsätta öka, men att det även kan komma in andra produkter på marknaden för tobaksfria nikotinprodukter. Vilken typ av produkter det kan bli fråga om är svårt att förutse, men det skulle kunna vara produkter som liknar dem som redan finns på läkemedelsområdet.

8.4 En ny lag om tobaksfria nikotinprodukter

Utredningen föreslår att det ska införas en ny lag som omfattar tobaksfria produkter som innehåller nikotin för konsumtion. Lagen ska innehålla de övergripande krav som ska ställas på de tobaksfria nikotinprodukterna och innehålla definitioner av centrala begrepp som används i lagen. Lagen ska kompletteras av en förordning.

8.12 Anmälan om försäljning och skyldighet att utöva egenkontroll

Utredningen föreslår att detaljhandel med tobaksfria nikotinprodukter ska vara anmälningspliktig. Anmälan ska ske till den kommun där det fysiska försäljningsstället är beläget. Om ett fysiskt försäljningsställe saknas ska anmälan göras till den kommun där företaget har sitt säte eller, om företaget saknar säte inom landet, till den kommun där företaget har ett fast driftställe. Den som bedriver detaljhandel med tobaksfria nikotinprodukter ska utöva egenkontroll över försäljningen och hanteringen i övrigt av tobaksfria nikotinprodukter och se till att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram.

8.15 – 8.19 Tillsyn m.m.

Utredningen föreslår bland annat att kommunen och Polismyndigheten ska utöva tillsyn över kraven på anmälan om försäljning, egenkontroll och ålderskontroll. Kommunen ska utöva tillsyn på fysiska försäljningsställen över att reglerna följs när det gäller hälsovarning, märkning, produktanmälan, produktkrav och marknadsföring när det gäller marknadsföringsåtgärder på eller i anslutning till försäljningsstället. I sin tillsynsverksamhet ska tillsynsmyndigheterna få meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att reglerna om tobaksfria nikotinprodukter ska följas. Vid allvarliga eller upprepade överträdelser ska kommunen få förbjuda den som bedriver detaljhandel med tobaksfria nikotinprodukter att fortsätta försäljningen. Om förbud anses vara en alltför ingripande åtgärd ska kommunen i stället få meddela varning. Kommunens beslut om förbud ska gälla omedelbart, om inte något annat anges i beslutet. Kommunens beslut om förbud ska få meddelas för en tid av högst sex månader. En tillsynsmyndighet ska ha rätt att på begäran få de upplysningar, handlingar, varuprover och liknande som behövs för myndighetens tillsyn. Tillsynsmyndigheten ska ha rätt att få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen. Myndigheten ska också få göra undersökningar och ta prover. För uttagna prover ska inte betalas ersättning. Polismyndigheten ska på begäran av en annan tillsynsmyndighet lämna den hjälp som behövs.

8.20 Avgifter

Utredningen föreslår att kommunen ska få ta ut avgifter för sin tillsyn över den som bedriver anmälningspliktig försäljning av tobaksfria nikotinprodukter.

9 En skärpt reglering av marknadsföring och smaksättning av nya nikotinprodukter

9.5 Förslag och bedömningar om smaksättning och marknadsföring av e-cigarettor och påfyllningsbehållare

Utredningen föreslår att tillämpningsområdet för LTLP ska utvidgas till att även omfatta nikotinfria vätskor som är avsedda att konsumeras genom elektroniska cigaretter. Vätskor som är avsedda att konsumeras genom elektroniska cigaretter ska inte få tillhandahållas konsumenterna på marknaden om de innehåller smaktillsatser som leder till en tydligt märkbar doft eller smak av annat än tobak. Kommunen ska utöva tillsyn över att bestämmelserna följs på fysiska försäljningsställen, medan Folkhälsomyndigheten ska utöva tillsyn i övrigt över att förbudet mot smaksättning efterlevs. Folkhälsomyndigheten ska få meddela föreskrifter om vilka smaktillsatser som ska vara förbjudna. Kommunerna ska få möjlighet att ta ut avgifter för sin tillsyn av den som bedriver försäljning av nikotinfria vätskor som är avsedda att konsumeras genom elektroniska cigaretter. Njutningsmedel som till användningssättet motsvarar rökning ska i stället benämnas andra produkter som till användningssättet motsvarar rökning. Utredningen anser att möjligheterna att smaksätta produkter bidrar till att göra dem attraktiva för barn, unga och personer som inte tidigare använt nikotin. Det är mot denna bakgrund som utredningen föreslår att det ska införas ett förbud mot vätskor som är avsedda att konsumeras genom elektroniska cigaretter om de innehåller smaktillsatser som leder till en tydligt märkbar doft eller smak av annat än tobak. Förbudet omfattar inte enbart vätskor som innehåller nikotin, utan även andra vätskor som är avsedda att konsumeras genom elektroniska cigaretter.

Arbetsmarknads- och socialnämndens yttrande

Arbetsmarknads- och socialnämnden ställer sig i huvudsak bakom utredningens förslag. En avgörande invändning är dock att nämnden, till skillnad från utredningen, anser att det ska krävas tillstånd för handel med såväl elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som tobaksfria nikotinprodukter, i likhet med vad som gäller för handel med övriga tobaksprodukter. Skälen för nämndens avvikande uppfattning är dels att det är önskvärt att ha möjligheten att på förhand

kunna pröva näringsidkares lämplighet, dels att även kunna återkalla tillståndet vid allvarliga överträdelser av reglerna för försäljning av varorna. Båda skälen anses begränsa oseriösa och illegala inslag i detaljhandeln. De av utredningen anförda, huvudsakliga skälen mot att införa en tillståndsplikt – en ökad administration, ökade kostnader och mindre tid för tillsyn – menar nämnden baserar sig på en felaktig uppfattning om de faktiska förhållanden som råder. De flesta näringsidkare som säljer elektroniska cigaretter, säljer nämligen även tobaksvaror, som redan omfattas av tillståndsplikt. Den ökade administrationen och den ökade kostnaden, bedöms därför vara minimal. Däremot, menar nämnden, finns det skäl att anta att de näringsidkare som framledes endast säljer anmälningspliktiga varor, som omfattas av betänkandets förslag, för att de inte uppfyller kraven på lämplighet för att sälja tobaksvaror, är mindre seriösa och sannolikt heller inte kommer att hålla sig till de regler som även gäller anmälningspliktiga varor, till exempel åldersgräns.

Arbetsmarknads- och socialnämnden önskar dessutom, även om detta inte har varit direkt föremål för utredningen, uppmärksamma följande behov av förändringar i LTLP. Behoven har framkommit vid kommunens tillståndsgivning och tillsyn enligt LTLP och motsvarande bör gälla även tobaksfria nikotinprodukter i den mån det är aktuellt.

Förvaringsförbud

Enligt 8 kap. 24 § alkohollagen får alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat som inte får serveras i en lokal inte heller förvaras i lokalen eller tillhörande utrymmen. Paragrafen är straffsanktionerad. Någon motsvarande reglering finns inte i LTLP, varken förvaringsförbud eller kriminalisering av överträdelse. Genom införande av ett straffsanktionerat förvaringsförbud finns större möjligheter för kommunen och Polismyndigheten att beivra illegal handel med tobak som påträffas på försäljningsstället även om någon faktisk försäljning inte kan styrkas, vilket har visat sig svårt med nuvarande lagstiftning.

Sekretessbrytande bestämmelse med Skatteverket

Enligt 9 kap. 8 § alkohollagen ska Skatteverket och andra myndigheter som uppbär eller driver in skatter eller avgifter på begäran av en tillsynsmyndighet lämna uppgifter som tillsynsmyndigheten behöver för sin tillståndsprövning eller tillsyn. En motsvarande sekretessbrytande bestämmelse saknas i nuläget i LTLP, vilket innebär att kommunen inte själv kan begära ut uppgifter från Skatteverket utan behöver vända sig till den enskilde näringsidkaren för att få ut uppgifterna. Detta innebär både en ökad administration för den enskilde och en ineffektiv kommunal handläggning. En tillståndshavare vars ekonomiska lämplighet ifrågasätts inom ramen för kommunens tillsyn har dessutom möjlighet att försena handläggningen genom att dröja med att inkomma med handlingar. Arbetsmarknads- och socialnämnden anser att en sekretessbrytande bestämmelse ska införas i LTLP.

Nämndens yttrande i sin helhet bifogas ärendet.

SD lämnar särskilt yttrande. M och C lämnar skriftlig reservation.

Stadskontorets bedömning

Nedan framgår hur stadskontoret har bedömt de förslag som redovisades ovan. Numrering och rubricering följer betänkandets.

7.5 Bedömning av att det saknas skäl för tillståndsplikt

Med beaktande av remissvaret från Arbetsmarknads- och socialnämnden, gör stadskontoret följande bedömning av tillståndspliktens vara eller icke vara. En god tillgänglighet av alla slags droger, inklusive tobak, är en bakomliggande orsak (riskfaktor) till att utveckla olika problem senare i livet. Att ha lagar som tillåter, och samhälleliga normer som accepterar, unga människors bruk av exempelvis tobak är också en riskfaktor för senare problem. Att samhället därför begränsar tillgängligheten genom regler kring försäljning, och därmed även tydliggör samhällets negativa inställning till konsumtion, är alltså en fullt rimlig och effektiv åtgärd, för att förebygga problem. Att införa krav på tillstånd för försäljning, med åtföljande förprovning av både lämplighet och vandel, är en mycket starkt tillgänglighetsbegränsande åtgärd. Stadskontoret delar därför inte utredningens bedömning att det för närvarande inte är nödvändigt och önskvärt med en tillståndsplikt för försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Utredningens resonemang om att marknaden i nuläget är för liten och att storleken på den illegala handeln är oklar, är både kortsiktig, reaktiv och irrelevant: dels för att marknaden ökat starkt de senaste åren och förväntas fortsätta öka, dels för att det finns goda skäl att anta att marknaden för dessa produkter beter sig som marknaden för tobaksvaror, dels för att det är tillgången till varorna för unga som räknas, inte varornas legala status. Det är enligt stadskontoret därför bättre att vara proaktiv och införa en tillgänglighetsbegränsande tillståndsplikt, och inte vänta tills problemen uppstår eller blir större. Stadskontoret menar också att det finns ett stort behov av att bättre kunna kontrollera försäljningen och i ett tidigt skede kunna ingripa mot oseriösa aktörer, vilket underlättas betydligt med en tillståndsplikt.

Vad gäller den av utredningen befarade risken för ökad administration vid tillståndsplikt, kan det framhållas att de flesta som idag säljer elektroniska cigaretter, även säljer tobaksvaror, som omfattas av tillståndsplikt. Den administration som kan förväntas tillkomma, bör därför vara av begränsad omfattning. Att göra skillnad mellan elektroniska och vanliga cigaretter (och annan tobak), utifrån perspektivet anmälningspliktig respektive tillståndspliktig vara, kan komma att leda till att flertalet av de som endast säljer anmälningspliktiga varor, utgörs av aktörer som, av lämplighetsskäl, inte kommer ifråga för försäljningstillstånd för tobak. Det finns goda skäl att anta att den som inte har vilja eller förmåga att sköta verksamheten seriöst, och därmed inte uppfyller lämplighetskravet för försäljningstillstånd, inte heller iakttar regler kring exempelvis åldersgränser vid anmälningspliktig försäljning. Det leder till en ökad tillgänglighet även för mycket unga personer.

Om det även fortsättningsvis ska råda anmälningsplikt för detaljhandel med elektroniska cigaretter, anser dock stadskontoret att kravet på anmälan ska avskaffas för en näringsidkare som innehar försäljningstillstånd för tobak. Som jämförelse kan nämnas att enligt 8 kap. 8 § tredje stycket alkohollagen, gäller inte kravet på anmälan av servering av folköl för den som redan innehar serveringstillstånd. En liknande reglering av elektroniska cigaretter, i förhållande till tillståndspliktig försäljning av tobak, hade inneburit en minskad administration för näringsidkare som uppfyller kravet på lämplighet.

8.4 En ny lag om tobaksfria nikotinprodukter

Stadskontoret instämmer i att tobaksfria nikotinprodukter behöver regleras i större utsträckning än vad som görs idag, framför allt utifrån perspektivet att minska tillgängligheten. Det hade dock, vilket påtalas av Arbetsmarknads- och socialnämnden, varit att föredra om regleringen gjordes i LTLP, istället för i en ny lag, särskilt då de flesta av de nya lagregleringarna har en motsvarighet i LTLP.

8.12 Anmälan om försäljning och skyldighet att utöva egenkontroll

Även när det gäller tobaksfria nikotinprodukter, menar stadskontoret, i likhet med ASN, att det finns tungt vägande skäl att införa en tillståndsplikt. Argumenten ovan (under 7.5 Bedömning av att det saknas skäl för tillståndsplikt) är lika giltiga avseende dessa produkter.

8.15 – 8.19 Tillsyn m.m.

Stadskontoret instämmer i utredningens förslag, bland annat att kommunen och Polismyndigheten ska utöva tillsyn över kraven på anmälan om försäljning, egenkontroll och ålderskontroll. Att kommunen på fysiska försäljningsställen ska utöva tillsyn över att reglerna följs när det gäller hälsovarning, märkning, produktanmälan, produktkrav och marknadsföring, när det gäller marknadsföringsåtgärder på eller i anslutning till försäljningsstället. Att kommunen vid allvarliga eller upprepade överträdelser ska få förbjuda den som bedriver detaljhandel med tobaksfria nikotinprodukter att fortsätta försäljningen. Om förbud anses vara en alltför ingripande åtgärd ska kommunen i stället få meddela varning.

8.20 Avgifter

Stadskontoret anser finansieringsprincipen vara självklar och instämmer i utredningens förslag att kommunen ska få ta ut avgifter för sin tillsyn över den som bedriver anmälningspliktig försäljning av tobaksfria nikotinprodukter.

9.5 Förslag och bedömningar om smaksättning och marknadsföring av e-cigarett och påfyllningsbehållare

Stadskontoret instämmer i utredningens förslag om att LTLP ska utvidgas till att även omfatta nikotinfria vätskor som är avsedda att konsumeras genom elektroniska cigaretter samt ett förbud mot smaktillsatser som ger en tydligt märkbar doft eller smak av annat än tobak.

Övrigt

Med beaktande av vad som framkommit i yttrandet från nämnden, instämmer stadskontoret i utredningens övriga slutsatser och förslag avseende exempelvis marknadsföring och sponsring, åldersgräns och märkning av förpackningar. Nämnden har även påtalat ytterligare behov av förändringar i LTLP, som har tydliggjorts vid den faktiska tillämpningen av lagen och motsvarande bör gälla även tobaksfria nikotinprodukter, i den mån det är aktuellt.

Förvaringsförbud

Enligt 8 kap. 24 § alkohollagen får alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat som inte får serveras i en lokal inte heller förvaras i lokalen eller tillhörande utrymmen. Paragrafen är straffsanktionerad. Någon motsvarande reglering finns inte i LTLP, varken förvaringsförbud eller kriminalisering av överträdelse. Genom införande av ett straffsanktionerat förvaringsförbud ges större möjligheter för kommunen och Polismyndigheten att beivra illegal handel med tobak som påträffas på försäljningsstället, även om någon faktisk försäljning inte kan styrkas, vilket har visat sig vara svårt med nuvarande lagstiftning.

Sekretessbrytande bestämmelse med Skatteverket

Enligt 9 kap. 8 § alkohollagen ska Skatteverket och andra myndigheter som uppbär eller driver in skatter eller avgifter på begäran av en tillsynsmyndighet lämna uppgifter som tillsynsmyndigheten behöver för sin tillståndsprövning eller tillsyn. En motsvarande sekretessbrytande bestämmelse saknas i nuläget i LTLP, vilket innebär att kommunen inte själv kan begära ut uppgifter från Skatteverket, utan behöver vända sig till den enskilde näringsidkaren för att få ut uppgifterna. Detta innebär både en ökad administration för den enskilde och en ineffektiv kommunal

handläggning. En tillståndshavare vars ekonomiska lämplighet ifrågasätts inom ramen för kommunens tillsyn har dessutom möjlighet att försena handläggningen genom att dröja med att inkomma med handlingar. Stadskontoret anser därför att en sekretessbrytande bestämmelse ska införas i LTLP.

Barnperspektiv

Tobakens direkta och indirekta negativa effekter på barns hälsa är välkända. Stadskontorets bedömning är att det utifrån ett barnperspektiv är nödvändigt att säkerställa en ändamålsenlig reglering av dessa produkter.

Jämställdhetsperspektiv

Snus som består av tobak har sedan länge varit den vanligaste tobaksprodukten bland män, men på senare tid har snuset börjat utgöra en större andel av tobaksanvändningen i Sverige, också bland kvinnor. Andelen kvinnor som snusar har ökat under samma tid som marknaden för tobaksfritt snus har ökat kraftigt. Utredningen bedömer att det är troligt att en del av det tobaksfria snuset används av kvinnor och att den kraftiga ökningen av försäljningen av tobaksfritt snus har bidragit till att kvinnor använder snus i högre utsträckning. Det tobaksfria snuset har egenskaper som särskilt framhålls i marknadsföringen mot nya målgrupper, till exempel kvinnor. Om dessa produkter inte skulle regleras finns därför en risk för att de kan bidra till att fler kvinnor börjar snusa. Förslagen är därmed gynnsamma även för kvinnors hälsa, särskilt om man ser till en utveckling över flera år.

Förslaget kan väntas leda till en minskning av användningen av elektroniska cigaretter, även om en del konsumenter kan antas komma att gå över till e-vätskor som uppfyller kraven om smaksättning. Andelen män som använder elektroniska cigaretter är dubbelt så stor som andelen kvinnor. Det innebär att en minskning av dessa produkter skulle bli betydligt mer gynnsam för mäns hälsa jämfört med kvinnors.

Ekonomiska konsekvenser

Då kommunen föreslås få möjlighet att ta ut en avgift för sin tillsyn av försäljningen av tobaksfria nikotinprodukter, i likhet med vad som gäller för tobak, bedöms förslagen ha begränsade ekonomiska konsekvenser för kommunen.

Stadskontorets förslag

Förslaget är att kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen att godkänna förslag till yttrande och sända det till Socialdepartementet.

Ansvariga

Jonas Rosenkvist Avdelningschef
Magdalena Bondeson Sektionschef
Andreas Norbrant Stadsdirektör